

Avdelningen för analys, främjande och tillträdesfrågor

Föredragande
Carina Helligren
Utredare

010-4700305
carina.helligren@uhr.se

YTTRANDE

Datum
2014-03-10

Diarienummer
04745-2013

Postadress

Box 45093
104 30 Stockholm

Besöksadress

Wallingatan 2
111 60 Stockholm

Telefon

010-470 03 00

Org nr

202100-6487

www.uhr.se

Yttrande över betänkande av Sfi-utredningen "Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning", SOU 2013:76

I betänkandet föreslås en modell som ska öka valfrihet och individuell anpassning inom svenska för invandrare. Universitets- och högskolerådet (UHR) är positivt inställd till ambitionen att uppnå en större flexibilitet och individanpassning inom sfi-området. Däremot har myndigheten synpunkter på utformningen av några av de praktiska lösningarna.

UHR hyser en oro över att utbudet av yrkesinriktade sfi-utbildningar (så kallade sfx-utbildningar) kan komma att begränsas, något som drastiskt skulle kunna försämra invandrade akademikers möjligheter att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden.

Grunden för sfi och svenska som andraspråk i de flesta sfx-utbildningar återfinns inom kommunal vuxenutbildning, där utvecklats till så kallad yrkessvenska, kombinerat med orienteringskurser. Förutsättningarna är sådana att samarbete över kommungränser krävs och i exempelvis Stockholmsregionen har Länsstyrelsen spelat en aktiv roll i framtagandet av sfx-modellen. Enligt betänkandet ska kommuner inte kunna köpa yrkessvenska på grundläggande nivå av varandra. Det kommer endast att bli enskilda aktörer som ges möjlighet att erbjuda dessa kurser över kommungränserna. Alternativet till de enskilda aktörerna är att det finns regionala samverkansformer mellan kommunerna. Sådana samverkansformer existerar – i ett hundratal av Sveriges kommuner enligt utredaren - vilket innebär att de *inte* finns i resterande 190 kommuner. Risker är att man bygger in ett byråkratiskt hinder som leder till att flertalet kommuner inte kommer ha möjlighet att genomföra sfx-liknande utbildningsmodeller, vilket motverkar det uttalade målet att förkorta etableringstiden för invandrade akademiker.

Då just sfx har högre genomförandekostnader än renodlad sfi/svenska som andraspråk finns dessutom en risk för att de ekonomiska förutsättningarna inte ger incitament för privata aktörer att starta sådana utbildningsprogram. Alternativt att sfx-modellen delas upp på flera aktörer, vilket skapar otydlighet för både individ och utbildningsanordnare. Det är därför viktigt att kommuner ges möjlighet att på ett smidigt sätt samverka kring sfx-liknande utbildningsmodeller.

UHR ställer sig frågande till varför utredningen inte föreslår att sfx-utbildningar *i sin helhet* (inklusive sfi på grundläggande nivå i form av yrkessvenska) ska undantas i skollagen, utan enbart konstaterar att de inte kommer att kunna finansieras inom

ramen för ett sfi-pengsystem. Det är först på gymnasial nivå som undantag från skollagen föreslås. En av grundtankarna med sfx-modellen är att en utbildning ska kunna vända sig till en hel region även om kommunerna inte har ett fungerande kommunalförbund eller andra regionala samverkansformer. Det vore olyckligt om det uppstod nya praktiska hinder för en sådan utveckling, eller att man inte tar möjligheten i akt att genom lagstiftning främja en sådan utveckling.

Genom att sfi-utbildningen integreras med grundvux/komvux – att sfi och svenska som andraspråk samlas till en utbildningsform – kan kommunernas planering och i viss mån även resursfördelning underlättas. Det borde också kunna öka flexibiliteten i utbildningsanordningen för exempelvis nyanlända, med det förbehållet att det fortfarande är respektive kommun som avdelar resurser. Kommunerna får med den nya modellen en annan roll än i dag, där de i syfte att fler externa aktörer ska släppas in får ansvar även för deras vägledning och studieplaner. Detta upplägg medför ett stort ansvar och stora kostnader för kommunerna. Vägledningsfunktionen är av största vikt för att minimera kostsamma felval, för såväl individen som för samhället. UHR gör bedömningen att det kan behövas extra resurser till kommunerna för att säkerställa kvaliteten i arbetet med vägledning och studieplaner.

En fråga är hur kravet på flexibilitet i undervisningen kommer att kunna hanteras i kommuner med litet elevunderlag. I betänkandet lyfts privata aktörer fram som kan förväntas erbjuda en större mångfald avseende utbildningsupplägg och tider. Det är långt ifrån givet att dessa kommer att etablera sig i kommuner med litet elevunderlag. Av betänkandet framgår inte några andra ekonomiska incitament än den sfi-peng som ska följa varje elev, samtidigt som en etablering i kommuner med litet elevunderlag troligen innebär högre utbildningskostnader, som inte täcks helt av sfi-pengen. UHR ser en risk för att kommunen behåller och/eller utvecklar verksamhet "för säkerhets skull", för att kunna garantera individens valmöjligheter och att det då leder till en kostsam överkapacitet i utbud. UHR ser en risk för betygsinflation, om utbildningsanordnaren tvingas ta hänsyn till risken för att ersättningen i form av elevens sfi-peng försvinner med eleven, om eleven byter utbildningsanordnare då eleven enligt utredningens förslag inte ska behöva motivera sitt omval av utbildningsanordnare.

I beredningen av remissvaret har expert Gunnar Arrhed och utredare Lotta Roll vid Enheten för bedömning av gymnasial utbildning samt utredare Malin Jönsson och utredare Petra Nord vid Enheten för bedömning av akademisk utbildning medverkat.

Beslutet i detta ärende har fattats av generaldirektör Ulf Melin efter föredragning av utredare Carina Hellgren och i närvaro av avdelningschef Maria Linna Angestav, biträdande stabschef Magnus Hjort och myndighetsjurist Drazenko Jozic.

Ulf Melin

Carina Hellgren